

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 40 (8676)

5 ОКТЯБРЬ

2017 йыл

КИШИ ЮМА

КАЗАН АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

РФ ПРЕЗИДЕНТИ В.В.ПУТИНГЕ – 65 ЙЫЛ

Элимизди оър коътерген

Владимир Владимирович Путинге, Россиядың аьлиги Президентине 65 йыл толды. Ол элимиздинъ янъы тарихинде сонынъ экинши етекшиси болып саналады. Болса да онынъ аьрекетин мен Россия Федерациясынынъ яшав йолынынъ ызгы уйкен маьнели кесегин байланыслы.

Владимир Путин патшалыгьмыздынъ ямагат-политикалык арена сына кыйынлы 1999-ншы йылдынъ август айында келген эм сонда буьгуьнлерге дейим калып, онынъ яшавында энъ маьнели орынларды тутып барады. Сол куьнлерде халклар ара террорист куьплери Шешен Республикасы ерлериннен Дагестан япсарларын отып, Ботлих эм Хунзах районларына шапкынлык эткен эдилер. Ол замандагы РФ Президенти Б.Ельцин обзининъ Указы ман сонда ок Россия Министрлер кабинетининъ етекшиси С.Степашинди тайдырып, орынына В.Путинди беркитти.

Владимир Путин премьер-министр болувы ман бирге Дагестан ерине кирген бандитлерге карсылык этуьвди, сонъында оларды куьувды уйгынлады. Соьйтип, сентябрь айында Новолак районуна кирген бандит куьплери де бузгышланып, Чечняга кери кайтарылды. Болса да В.Путин соны ман бу исти тамамламады. Ол сол йылдынъ куьзинде ок конъысы республикады бийлеп алган террористлерге карсы экинши согыс операциясын баслады. 2000-ншы йылдынъ март айында В.Путин Россия Президенти этилинип сайланды. Шешен Республикасында юритилип турган террористлерге карсы дав операциясынынъ сырагысында онынъ авыл эм калалары бандитлерден босатылды, шешен халкы бузылган экономикасын туьзетуьвге, тынышлы яшавга киришти. Ол зат элимизде, халкьмыз арасында В.Путиннинъ сыйын коътерди, неге десе ога дейим конъысы республикады бийлеген бандитлер биревге де яшав бермей келетеган эди.

Соннан бери эндигиси 17 йылдан артык заман отып туры. Владимир Владимировичтинъ етекшилигин мен сол шаклы заман узагында патшалыгьмызда коьп яваплы эм керекли ислер этилиндди. Энъ де бас деп кыска заман ишинде Россия шет элдер алдында тизине шоьккен ериннен аягына турды. Бу ис В.Путиннинъ савлайы аьрекетинде энъ де маьнелиси болып саналады. Ол тасланып калган элимиздинъ алдынгы гимнин эм бизим Уллы Енъуьвимиздинъ кайбир тарихшилер аякларына таптаган сыйлы Кызыл байрагын элимиздинъ Савытлы куьшлерине кайтарды. Халклар ара аренасында элимиздинъ йойылган сый-абырайы ерине кайтып баслады. Россия Президенти политикада, экономикада, билимлендируьв, медицина эм маданият тармакларында коьп туьрленислер киргистти. Халк уьшин янъы ис орынлары ашылып басланды, айлап берилмейтаган кый-

ын ак заманында тоьленетаган болды. В.Путин элимизде согыс эм ис ветеранларынынъ, пенсционерлердинъ, аьскер куьлыкшыларынынъ яшав аьллерин ийгилендируьв уьшин де коьп куьлыклар этти. Онынъ аьрекетин мен 2007-нши йылдан алып патшалыгьмызда эки бала тапкан кыскакылыларга ана капиталы берилип басланды. Бу мысаллар, РФ Президентининъ эл уьшин, халк уьшин эткен ислерининъ тек бир кишкей кесегин.

Билимли, сабыр, шыдамлы, эр хасиетли, эрши кылыклары болмаган, дайым да илгери каравшы Владимир Владимирович кайсы заманда да эм кайсы ерде де ийги туьрленислердинъ, янъы куьрылыслардынъ, алдышы ой-ниетлердинъ баславышы болып келеди.

Аьлиги авыр халклар ара аьллеринде элимиздинъ етекшиси онынъ коршаланув болымлыгын арттыруьв, экономикасын оьрлентуьв уьшин коьп кыйынын салады.

Патшалыгьмыздынъ тарихинде онынъ коьп етекшилери эм атаклы аьдемлери болган. Болса да халкьмыз неге ди олар кайдай хасиетли болувына да карамастан, Иван Калитадынъ, Александр Невскийдинъ, Эдигединъ, Степан Разиннинъ, Петр Бириншидинъ, Михайло Ломоносовтынъ, Михаил Кутузовтынъ, Александр Пушкиннинъ, Лев Толстойдынъ, Иосиф Сталиннинъ, Юрий Гагариннинъ эм, элбетте, Владимир Путиннинъ атларын разылык пан эскереди. Россия халкьнынъ ойы тап сондай.

М. ЮНУСОВ.

Владимир Васильев Дагестан Аькимбасынынъ куллыгын юритуьвши этилинип беркитилген

Казан айдынъ 3-нде Россия Президенти Владимир Путин Рамазан Абдулатипов Дагестан Аькимбасынынъ ис орыныннан болжалдан алдын босатылувы акында Указына кол баскан. Соны ман бирге Дагестан Республикасынынъ Аькимбасы сайланып, ис орынына келгенше кесек заманга регион етекшининъ борышын юритуьвши этип Васильев Владимир Абдуалиевич беркитилген.

Владимир Абдуалиевич Васильев акында

«Единая Россия» Савлай-россиялык политикалык партиясынынъ Оьр советининъ Бюро агзасы, «Единая Россия» политикалык партиясынынъ Генераллык советининъ Президиумынынъ агзасы, Россия Федерациясынынъ Федераллык Йыйынынынъ Государстволык Думасынынъ Председателининъ орынбасары. РФ Федераллык Йыйынынынъ Государстволык Думасындагы «Единая Россия» фракциясынынъ етекшиси.

Москва областининъ Клинкаласында 1949-ншы йылдынъ 11-нши августында туьвган.

1972-нши йылда – СССР МВД-нынъ Москвадагы милициядынъ специальли орта школасын, 1978-нши йылда – Савлайсоюзлык юридический заочный институтын, 1991-нши йылда – СССР МВД Академиясын окып кутарган.

1967-1968-нши йылларда – Туьз (точный) алатлар куьруьвшы Илми-тергев институтынынъ исшиси.

1968-1970-нши йылларда Совет Аьскер сырасында куьлык эткен.

1972-1983-нши йылларда – Москвадагы Бауман РУВД-нынъ БХСС боьлигининъ следователи, инспекторы, бас инспекторы, боьлик етекшисининъ орынбасары, боьлик етекшиси.

1983-1987-нши йылларда – Москвадагы ГУВД УБХСС етекшисининъ орынбасары, боьлик етекшиси.

1991-1992-нши йылларда – РСФСР МВД управлениесининъ уйгынлав службасынынъ инспекциясынынъ бас инспекторы.

1992-1993-нши йылларда – РФ МВД Штабынынъ Бас инспекциясынынъ бас инспекторы.

1993-1995-нши йылларда – МВД Штабынынъ начальнигининъ орынбасары – Оперативлик управление начальниги.

1995-1997-нши йылларда – Москвадагы ГУВД-нынъ начальнигининъ биринши орынбасары – Штаб начальниги.

1997-нши йылда – РФ МВД-нынъ уйгынлы кыанатлык пан куьрес юритуьв бойынша Бас управлениесининъ начальнигининъ биринши орынбасары.

1997-1998-нши йылларда – РФ иш ислер министрининъ биринши орынбасары – уйгынлы кыанатлык пан куьрес юритуьв бойынша Бас управление-сининъ начальниги.

1998-1999-ншы йылларда – РФ иш ислер министрининъ биринши орынбасары.

1999-2001-нши йылларда – РФ Кавыфсызлык Советининъ секретарининъ орынбасары.

2001-2003-нши йылларда – статс-секретарь – РФ иш ислер министрининъ орынбасары.

РФ Федераллык Йыйынынынъ Государстволык Думасынынъ доьртинши (2003-2007-нши йыллар), бесинши (2007-нши йылдынъ декабриннен) шакуьруьвларынынъ депутаты. РФ Государстволык Думасынынъ Кавыфсызлык бойынша комитетининъ председатели. «Единая Россия» фракциясынынъ агзасы.

2010-ншы йылдынъ сентябрине дейим – «Единая Россия» партиясынынъ Тверь регионалык боьлигининъ регионалык Политикалык советининъ секретари.

2011-нши йылдынъ 4-нши декабринде РФ Государстволык Думасынынъ алтыншы шакуьруьвынынъ депутаты этилинип сайланган, РФ Государстволык Думасынынъ кавыфсызлык эм коррупцияга карсылык этуьв комитетининъ агзасы.

2016-ншы йылдынъ 18-нши сентябринде РФ Федераллык Йыйынынынъ Государстволык Думасынынъ етинши шакуьруьвынынъ депутаты этилинип сайланган.

«Гражданский контроль» партиялык проектининъ етекшиси.

Милициядынъ генерал-полковниги.

«Аталык алдында етимислери уьшин» деген орденининъ 4-нши дережеси мен, Эрлик, Сый орденлери, солай ок коьп медальлер мен савгаланган.

Кутлавлар

Оьрметли окутуьшылар!

Сизди кеспи байрамынъыз – Окутуьшы куьни мен кутлаймыз!
Сизинъ куьлыгынъыз ийги аьдемишлик сапатларды эм балаларга оьлшемсиз уйкен суьйимликти талаплайды. Район окутуьшылары арасында таза ниетли, аьрекетшил эм оьнерли, оьз исин суьетаган аьдемлер аз туьвлы. Аьлиги замандагы окутуьшы оьсип келеяткан аьдем уьшин эм тербиялавышы, эм ярыкландыруьвшы, эм акыллы, танъ, оьмирли урлыкларды шаипага ымтылган коьнъл коьтеруьвши болмага тийисли. Сизге, аявлы педагоглар, кыйынлы, ама керекли куьлыгынъыз уьшин уйкен разылык билдиремиз. Аьр биринъизге берк ден савлыкты, эмишликти, районымыздынъ, халкьмыздынъ оьрленуьви уьшин аьрекетинъизде уьстинликлерди йораймыз!

М.Аджеков,

«Ногайский район» МО администрациясынынъ аькимбасы.

Р.Насыров,

«Ногайский район» МО Депутатлар йыйынынынъ председатели.

Сыйлы авыл хозяйство куьлыкшылары!

Сизди кеспи байрамынъыз бан ак юректен кутлаймыз. Коьп йыллар бойында Ногай районымыз тек республикада туьвлы, сав элимизде айтылган авыл хозяйство куьлыкшылары, ис баьтирлери мен данъкланган. Бу асыл тармакта аьрекет эткен сыйлы ветеранларымыз коьп йылы соьзлерге тийисли. Солардынъ ызын алып келетеган районнынъ алдышы фермерлери буьгуьнлерде эм келеекте авыл хозяйстволык продукциясын болдыруьвга эм санын арттыруьвга уйкен эс бермеге борышлы, неге десе сизинъ аьрекетинъиз бен районымыздынъ келеектегиси байланыслы. Сизге, оьрметли эгинишлер эм малшылар, уйкен разылык билдирип, йогары ис уьстинликлерди, онъ берекетти, алдыга оьрленуьвди йораймыз!

М.Аджеков,

«Ногайский район» МО администрациясынынъ аькимбасы.

Р.Насыров,

«Ногайский район» МО Депутатлар йыйынынынъ председатели.

Дагестан эм Рамазан Абдулатипов: эки бесйыллыкка тенъ бесйыллык

Рамазан Абдулатипов – политик, философ, шаир, композитор, культуролог, суъвретиши... Онынъ акында биревлер оны коып баскалардыкына усамаган аълетмет хасиети эм саният пан маданиятка артык суыйимлиги ушын куъналеселер де, онынъ тек оьнершилик тувыл, ама политикалык етимислерин де кавычкалар ишине алып язсалар да, ол, бир соъзсиз де, не зат пан аьрекет этсе де, баъри зат та да яратувшылык ушкынын коьрсетпеге шалыскан эм сол ок заманда коып затларга етискен инсан болып калаяк.

Рамазан Абдулатипов – ол баскалардынъ ишинде коьрнекли, бир де бир калыпта турмайтаган, чиновник акында аьдетли ой-карасларга келиспейтаган аьдем, онынъ истен таювынынъ оьзи де аьдеттен баска болып шыкты..

Аьли бир неше куьнлерден бери дагестанлыларды Москвадынъ айтаяк соьзине, этеек сайлавына каратып койыптылар. Навады йойган Дагестан буьгуьнлерде Путин республика Аькимбасы болжалдан эртерек ис орыныннан таювы акында язган аьризесине кол басарма экен деп куьтеди.

Абдулатипов – бизим регионга олай да бек келисли политик тувыл, ол политик болып, коьбисинше, Дагестан япсарлары аргы ягында оьрленген. Болса да сонынъ оьзинде де ол бир заманда да тувган ага юрты ман байланысын уьзбей келген. Рамазан Абдулатипов Дагестаннынъ баъри соравларын эм маьселелерин де ювык билген эм, республика властинде болмай турып та, соларды колыннан келген шаклы шешпеге коьмек этип турган.

Дагестанда бийик тавлар арасындагы авылда, коып балалы аьелде тувган кеде россия политикасында аьлетмет йогары уьстинликлерге етишти... Диссергациясын яклап, етимисли илми аьрекетин баслаган Рамазанды Москва эм кайда болса сонда да тувыл, а КПСС Орталык Комитетине – алдынгы СССР-дагы аян влаьттинъ оьзине куллык этпеге шақырадылар. Аьли 44 ясында Абдулатипов РСФСР халк депутаты болып сайланады. Бир йылдан сонъ РСФСР Оьр Советининъ Миллетлер палатасынынъ Председатели, дурысында, россия патшалыгынынъ етекшилерининъ бириси этилинип беркитиледи. Рамазан Гаджимурадович федераллык министри, сенатор, Федерация Советининъ вице-спикери, Россия Оькиметининъ вице-премьери, РФ Государстволык Думасынынъ депутаты, Россиядынъ аьдеттен тыскары эм толы ыхтыярлы элшиси, бас каладагы маданият университетининъ ректоры да болып куллык эткен.

Сол себептен 2013-нши йылда, республика президенти Магомедсалам Магомедов баьрисине де анъсыздан тайдырылган сонъ, тек сондай бай биографиясы болган аьдемге Дагестанды етекшилемеге тапшырдылар.

Рамазан Абдулатиповтынъ бесйыллык ис аьрекети Дагестан ушын паракатлыктынъ эм коып тармактарда, энъ бас деп, маданият тармагында илгери ымтылуудынъ заманы болды. Советлер власти тайдырылган сонъгы заманлардынъ, «телбегесиз токсаныншы» йыллардынъ коып коркынышлы аьлери влаьтке тек онынъ келуьви мен бирге тайып кеттилер. Терроризм мен каныгыслы юритилген куьрес тек Абдулатипов регион аькимбасы болган заманда оьзининъ хайырын аькелди. Террорист кавыфлыгы бийлеген, сонынъ курманлыгы болып коып айтылган эм айтылмаган дагестанлылардынъ яшавлары замансыз уьзилген республика ушын доьрт йылдан артык заман терактсыз яшав деген ол, шынтылай да, аьлетмет эм айлак та каты куыш салув негизинде етисилген уьстинлик болган болар. Буьгуьнлерде Дагестандагы кыянатлык оьлшемининъ статистикалык коьрсетимлери ортакроссиялык коьрсетимлериннен уьш кере тоьмен эм ол зат, шексиз де, революциялык коьрсе-

тим болады. Сол ок заманда Дагестан Россияда колай бааларына тыншаймага (а ол зат регионга туристлерди келтируьв ушын айлак та онъайлы стимул) эм яшавдынъ савлык кебин макул коьретаган – олай дегени ишпейтаган, таьмеки тартпайтаган эм спорт пан каьр шегетаган регионлар арасында алдышы орынларды алады.

Рамазан Абдулатиповтынъ келуьви мен бирге Дагестаннынъ районлар эм калаларында етекшилев аьрекети туьзетилди, солар кайтадан эм толы кепте Махачкалага бойсынып басладылар.

Янъы ашылган онлаган мектеблер, балалар бавлары, ярастырылган больницаалар, янъы медициналык орталыклары, аьлетмет онъайлы экономикалык эм маданият проектлери, форумлар эм фестивалылер, туризмди кайтадан аякка тургызув, коньбысы регионларда, ювык эм алыс шет эллерде оьткерилген республика куьнлери, Дагестаннынъ ортакроссиялык эм тап барып ортак дуныялык оьлшемине дейим де маданият маржан тасы кимик яркыравы – ол да Рамазан Абдулатиповтынъ заманынынъ аян белгилери.

Айтпага, республикадынъ баъри районларында да Россия халкларынынъ аьдетли маданият орталыклары ашылдылар. Солардынъ коьбиси амбар киртлери мен киртленген эм йыллап ябылып яткан авыл клубларын авыстырдылар.

Экономикалык коьрсетимлерининъ боьтен де авыл хозяйство тармагында йогары оьсуьви, республика еринде бу патшалыкты туьзуьвши тармактынъ толы кебинде аягына турувына уьйкен сенимлик береди.

Онынъ етекшилев шагында этилинген ислердинъ баьрисин де тизип атав ушын коып заман кереек. Абдулатиповтынъ мутылмас эм яркын бесйыллыгы ьзына якынлап туры... Дурыс, баьрисине де ярап болмады, баъри ой-ниетлерин де яшавга шыгарып уьлгирмеди. Онйыллап йыйналып келген маьселелерди кыска заман ишинде шешпеге бек авыр.

Промышленность производвосынынъ эм авыл хозяйство ис коьрсетимлерининъ оьсуьви, янъы предприятиялер, теплицаалар, юзим эм емис бавлары, янъыртылган аэропорт, янъы коьпирлер эм йоллар, элимизде биринши болып курылган «Поэзия театры», Кавказ согысынынъ энъ де кан тоьгисли ерине салынган «Ахуьлго» ортак эс эм ортак бакты мемориалы, «Россия – меним тарихим» деген интерактивли музей, халклар ара эм савлайроссиялык оьлшемлеринде белгиленген Дербенттинъ эм Махачкаладынъ мерекелери эм тагы да коып уьйкен эм кишкей етимислер – булар баьрисе де Абдулатиповтынъ бесйыллыгынынъ толы болмаган етимислер сырасы. Ол ислер Абдулатиповтынъ бир бесйыллыгынынъ сырагылары. Маьнелиги ягыныннан эки бесйыллыкка тенъ бесйыллыгынынъ сырагылары.

М.АХМЕДОВ,

«Литературный Дагестан» журналдынъ бас редакторы.

Яны оьрге ымтылган

Биз оны метрода коьрген болсак, не деп оилар эдик? «Каралардан». Базарда сатув этетаган болса ярайды. Мусылман... Москвада межигитлер толтырып курганлар, сол дурыс па экен?... кайдай арык, онынъ яны не затка ысланып турады экен?

Ама кайдай уллы Ян! Бу бир йорыктынъ оьзгерислери: Михаил Черниговскийдай болып, явлар алдында басын иймей оьлмеге, Евгений Родионовтай болып, мойнындагы крестин шешпей, оьлтирилмеге эм, аьжелдинъ бетине карап, оьлеектен алдын, Магомед Нурбагандов болып айтпага: «Исленьиз, йолдаслар...»

Биз дагестан полицейскийдинъ ызгы такыйкаларынынъ акында видеоы караганда, бирев тувыл, бир неше баьтирликтинъ шыйытлары болдык: байыр, кеспилик, гражданлык. Орыс тувыл, мусылман оьз яшавын ортакроссиялык баалыклары, ортакроссиялык йорыгы, Дагестан еринде аьлиги яшав уьшин берген.

Онынъ оьлими – маьнели оьзгерис. Баьри коьлем информационлык амалларын бу затка уьйкен маьне беринъиз деп шақыраман. Россия «Кавказ бизи мен» деген соьзлерди айтар уьшин нешаклы тери эм кан тоькти. Тек ерлер мен тувыл, янлар ман. Эм мине – кайгыдан ашшы, ама соны ман бирге салдарлы емислер – Кавказ яшавшысы Россия уьшин янын береди. Ога алаллык пан куллык эткени уьшин. Тилемеди, йыламады, Аталыгын сатпады. Быйыл язлыкта сиз Кабардино-Балкарияда болган Оьлимсиз полктынъ парадын коьрдинъиз бе? Мен Интернет бойынша карадым. Хатынлар орамга согыс кийимин кийген балаларды шыгарганлар. Эслединъиз бе, кайтип Кавказ суьйинди, онынъ спортсменлери Риода олимпиададан алтын медальлер аькелгенде? Бу суьйиниш ердеслери енъуьвши болганнан тувыл, бу суьйиниш эм оьктемлик кишкей тав халклар Россиядынъ данъкына оьз уьлысин косканы уьшин. Олар орамда бийийдилер, куьледилер эм йылайдылар, а мен Путиннинъ россия мусылманлары акында соьзлерин эсеме алдым: «Бу мигрантлар тувыл. Олар – бизим граждандар. Оларда баска Аталык йок. Олар Россияды оьзлерининъ уьйкен Аталыгы деп санайдылар».Аьлиги заманда Куьнбатарда мусылманларды корлайдылар, патшалыктынъ биринши аькимлери христианлар эм мусылманлар арасына бузгыншылык саладылар. Баскалар – Россия эм онынъ Президенти. Россиядынъ уьйкен халк эм кишкей халклар байланысларын баалап, конфессиялар арасында тынышлыкты саклап болувына Куьнтуварга аьли де коып заман уьйренуьв керек. Ушынын айтканда, Куьнтуварда мусылманлар ман кайтип яшамага керек экенин билмейди тувыл, олар мусылманлар ман тынышлыкта яшамага суьймейдилер. Аьлиги заманда бир мусылман элге каныгып баслайдылар, сонъ олардан «явап» аладылар, эгер бир аьдем биринши эм экиншининъ арасында байланыс тапса, сол аьдемди «террорист» этедилер, сонъ оны оьлтиредилер...

Сиз биревинъиз де билмейсиз, куьнбатар дуныяда мусылманларга кайдай корлык этедилер. Онда яшавшыларды мусылманларга эм христианларга боьлип болдылар, эм бирев де ойланмайды: алдын калай болган экен аьллер, Сирия, Ливия, Ирак эм баскалар ман тынышлыкта баьрисе де яшаганлар ша? Биз алдын сакалы бар эр кисилерден кайтип коркпайтаган болганмыз? Куьнбатар яшавшыга тынышлы ислам бар деп айтып кара, ынанмас. Болса да Дагестаннан йорык саклавышы бизим баьримизге де коьрсетти – ол бар. Законга тынълайтаган эм законды саклайтаган ислам. Оьз аьдетлерин сыйлайтаган, ама

аьлиги заманнынъ талаглавлары ман яшайтаган ислам. Озган йыл мен, орыс эм православление динин юритуьвши, Суздаль каласында «Орыс дуныя» фондыннынъ Ассамблеясында болдым. Эм меним юрегиме бир яс мусылманнынъ соьйлегени тийди. Ол баьрисине де россия мусылманлары Россияды суьедилер, олар Орыс дуныядынъ бир кесеги экенин айтты. Кызарды оьзининъ «исси» соьйлевиннен.

Озган августта мен 10 куьнге Москвага келген эдим. Мен Канадада шыгатаган «Комсомолкадынъ» редакторы болып куллык этемен. Калтайымда канада долларлары бар, увьлым да келген эди мени мен. Акшады авыстырып, шыгардым, ызгы 300 маьнет калды. Ашамага суьемиз эм бир ларек касына келдик. Ларекта эки кавказшылар-яслар 150 маьнеттен плов сатадылар (соьйтип язувлы). Мен аямдагы каьпиклерди санадым, эки пловка етеди, сувга акша йок, долларды авыстырмага ер ювыкта йок, мен увьлыма айтаман: «Сувга, кедем, акша йок». Асты алып, олтырдык. Бир-эки такыйкадан яслардынъ бириси бизге юз маьнет алып келип, айтты: «плов 150 маьнет тувыл, юз маьнет, бу сизинъ акшанъыз». Мага олардынъ язгыи ийидилер. Мага кайдай аьруьв болды сол заман.

Мен айтпайман, туьннинъ бир заманында уйкалатырган аьдемлердинъ терезелери астында лезгинка бийиген ийги деп яде кавказшылар базарларды алып, баскаларга сатпага бермегени дурыс деп, урсысканда пышак алып ювырмага керек деп. Сондай кемшиликлер коып, олардынъ уьстинде ислев керек, ама баска зат та бар – коьлем информационлык амалларда язылган оьзгерис, болса да, мага коьре, ьзына дейим язылмаган.

Кавказдынъ онлаган аьдемлери ызгы йырма йылдынъ ишинде террористлер мен, ваххабитлер мен куьресуьвде ян бергенлер. Бир канлы, бир динли карак йолына туьскен ердеслери эм Россияды сайлавга салганда, олар Россияды сайлаганлар. Сол затты биз эслемеге, белгилемеге эм сол затты данъкламага керекпиз. Бу Россия властининъ уллы исининъ, россия аьскершилерининъ Россиядынъ бирлиги ушын тоьгилген канларынынъ, кавказ республикаларынынъ яшавшыларынынъ дурыс сайлавынынъ сырагысы. Мен шекленмеймен, Россияда табылар сондай шаирлер, олардынъ ятлавларында эм йырларында «Исленьиз, йолдаслар...» деген соьзлер шалынар. Эм коммерсантлар сол соьзлер мен футболкалар, майкалар шыгарарлар. Сол затты бизге кишкей, баскалардан баскаланмайтаган аьдем насихат эткен, онынъ юреги уллы эм йигерли. Оны явлар тизине салганлар, кевдесин куыш пен салганлар, ама онынъ Яны тизге шоькпеген, ол сав кевдеси мен турагалып турган.

Инсаннынъ янын этиклер мен таптап болмаидылар.

Кайдай кыска, кайдай яркын яшав сенинъ увьлынынъда, Дагестан!

ЭВЕЛИНА АЗАЕВА,
журналист.

Торонто, Канада.

Суьвретте: М. Нурбагандов.

ЙЫЙЫН

Фонд аьрекетин бардырмага керек

Янъыларда ыткен «Ногайский район» МО аьдетли аппарат йыйынында онынъ аькимбасы Мухтарбий Аджеков озган юма республика етекшиси Рамазан Абдулатипов оьз куллыгыннан таювы акында билдиргенин айтты. Болса да аьли уьшин бу сорава шешилмей, ашык аьлинде калады. Элимиздинъ Президенти, элбетте, соны кеш калдырмай шешер деп сенемиз деген ойын билдирди район басшысы. Ол республика Оькимети мен Ногай районнынъ аьлиги етекшилери арасында катнасувлар туьзиллип, район бойынша хыйлы ис планлары белгиленип турган эди, эндигиси янъы келеек власть органлары ман сондай катнасувларды кайтадан туьзбеге туьсеегин айырып белгиледи.

Йыйыннынъ куьн йосыгына коьре, район активи алдында «Ногайский район» МО яшавшыларын социаллык яктан коршалав фондынынъ етекшиси Мавли Бекбулатов шыгып соьйледи. Ол йыйылганларга район фондына 1993-нши йыл район советининъ сессиясында район учреждениелер, организациялар эм предприятиелерининъ кыйын акларыннан ай сайын 0,5 процент карыж йибериув акында карар алынганын билдирди. Болса да, М.Бекбулатовтынъ соьзи мен, ызгы йылларда кайбир организациалар эм учреждениелер, бирер авыл администрациялары бу яваплы истен шетке тайганлар. Солардынъ санында «Ногайский ЦРБ» 2005-нши йылдан, сонъгы заманларда Россия МВД-нынъ Ногай районы бойынша боьлиги (оннынъ етекшилери керексинетаган аьдемлер боьликке оьзлери келетаганын эм оларга коьмек этилинетаганын билдиргенлер), «сельсовет Арсланбековский», «село Эдиге» СП МО администрациялары йогарыда белгиленген карыжларды йибериувди токтатканлар. Докладшы аьр дайым да саваплык аьрекетинде район билимлендируув, маданият, ветеринар управлениелери, «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ редакциясы, КЦСОН, «Айланай» ансамбли, патшалык драмтеатр эм коьп баска ис коллективлер, сегиз авыл администрациялары белсенли катнасувын белгиледи.

«Ногайский район» МО аькимбасынынъ орынбасары Баймагомед Ярлыкапов район иш ислер боьлиги саваплык ислерден бир де кери калмайтаганын эм энди де тийисли карыжларды йыйнаыгына эм катнасыгына сендирди. Аьлиги заманларда тек сондай ислерге куллыкшылардынъ кыйын акларыннан карыжларды ыслап акалмага ярамайтаганын билдирди, болса да боьлик саваплык ислеринде катнасады эм аьли де катнасяк.

«Ногайский район» МО аькимбасы Мухтарбий Аджеков район яшавшыларын социаллык яктан коршалав фондына район еринде халкка социаллык коьмегин этетатаган баска фондлар ман тар катнасып куллык этпеге керегин белгиледи. Ол оьз ягыннан М.Бекбулатовка юык арада тийисли 0,5 процент карыжын бермеге болатан учреждениелер эм организациялар списогын язып район администрациясына аькелуувди тапшырды.

Йыйында баска сораваплар да ойласылды эм тийисли тапшырмалар берилди.

БИЗИМ ХАБАРШЫ.

КОБРИМЛИ АБЕЛ

Ногай шоьлге мени суьйим аькелген

Аьр бир аьдемнинъ бактысы баска, болса да кайбиримиз де бактымызга разы болып, берген оьмирди яшаймыз. Кайсы яктарга алып барса да бизди бактымыз, сонда яшав табамыз, суьйинемиз, кайгырамыз. Сондай оьзгерислерден туьзиледи бизим яшав.

Терекли-Мектеб авылында туьрли миллетли аьеллер аз тувыл. Солардынъ ишинде – Мухтар эм Радмила Аджиовлар. Радмила – табасаран миллетли, ол Дербент каласында Седридин эм Гульбахор Ахметхановлардынъ аьелинде тувып-оьскен, ата-сы заводта шлифовальщик-уста болып ислеиди, анасы балалар бавында кир юувушы болып куллык этеди. Кызалак Дербент каласында окыды, сонъында мунда компьютерлик, калше тигуув, кийим тигуув курсларын битирди. Ногай яс Мухтар ман ол Москва каласында таныскан, яслар бир-бирисин яратып, бир йыл узагына коьристителер, сонъында Мухтардынъ ясуькенлери кызды айттырдылар, олар аьел курдылар. Ким биледи аьли не зат сезген, не ойлаган Радмиладынъ анасы, кызы узакка, танымаган ят ерге барганда, тилин де, яшав-аьлин де бил-

мейди, ама карсы турмады кызынынъ эткен сайлавына, неге десе оьзи соккан йыламас дегенлей, аьр бир инсан – оьз наьсибининъ иеси.

Аьлиги заманда Аджиовлардынъ аьелине 10 йыл болып турады. Аьелде уьш кыз тербияланады – Минатханум, Милана, Малика, уьйкени 3-нши класста, Милана быйыл мектебке барды, кишкейи балалар бавына барады. Мен оларды орамда коьрсем, ойлайман, уьшеви де аталарына калай усайды деп. Атасына усаса, наьсипли болады кызлар деп айтадылар. Сол саьбийлерди де наьсип мутпасын, Аджиовлардынъ азбарын айланып кетпесин. Он йылдан бери турады Ногай шоьлде тав халкынынъ кызы, кайтип бизим ерге уйыстынъ, уьйренип кеттинъ? – деп сорамай болмадым.

– Кашанда, кыйын болды басын-

да, тилди билмеймен, аьдетлер баска, ама буьгуьнлерде мен оьзимди шоьл кызы деп сеземен, уьйренмеге, уйыспага мага эрим, оннынъ юыклары коьмек эттилер. Мен аьдетлерди де тутаман, ногай халк арасында сый казанган келинлердинъ сырасына кирип яшамага шалысаман. Бу шоьлге мени суьйим аькелген, сол суьйимди мен аьвлетлериме, оьз аьелиме савкатлайман, – деп хабарлайды Радмила Аджиова.

Ногай шоьлде яшап, шынты ногай келин болып, оьз аьелине алал болып яшайды эм келеектегиде де яшар Радмила деп ойлаймыз. Миллетлер баска болса да, ниетлери, янлары бир болсын деп сагынамыз Мухтар эм Радмила Аджиовларга.

Г. БЕКМУРАТОВА.

Суьвретте: Аджиовлардынъ аьели.

ЭСЛИ АЬДЕМЛЕР КУЬНИ БЕЛГИЛЕНДИ

Юреклерине етиспеге шалысайык

Ясуькенлер несили. Бизди, уьйкен элимизди, сав дуныяды колларын да шайкап оьстирген аьдемлер. Заман ювырысы артыннан алгасап, биз бирерде оларга бир кишкей эс, маьне, баска аьллерде салам да бермеге мутамыз. Олар баьриси де ювыгымызда турганына да карамастан. Ясуькен несилдинъ аьдемлери – сулыплы, каьмбил, танъ юрекли. Олар – бизим ата-аналарымыз, атайлар эм тетейлер, акайлар эм абайлар. Оьтпейик буьгуьн сама олардынъ касыннан, олтырайык янына эм соьйлейик олар ман. Сол заман бизге олардынъ аьлемет уьйкен кызыклы эм маьнели яшавы ашылар. Сол яшав – аьр бир аьелдинъ, халкымыздынъ, элимиздинъ тарихи.

Буьгуьнги эсли аьдемлер – олар бала шагында энъ де авыр согысты басларыннан оьткергенлер. Элимиздинъ экономикасын, районымыздынъ авыл хозяйствосын, билимлендируув, медицина, маданият, социаллык тармакларын аякка тургызган. Олар яслай ак юреклери мен суьйип билген, оьзлери коршалаган эм оьз коллары ман оьрлендирген Совет Союзынынъ бузылувын да авыр тасты юткан кимик юттылар. Аьлиги заманда олардынъ бир кесеги ярлылыкта эм ялгызлыкта яшайды, биревлери, муннан 30-40 йыллар артта айтылган малшылар, ишилери, механизаторлар, уьйшилигинде балаларды тербиялап оьстиргенлер бир эскеруувсиз калганлар.

Оькинишке, бирер чиновниклер баьри затты да экономламага суьйип, бюджетте етиспевлик басланса ок энъ де бас деп социаллык статьяларды кеседилер.

Болса да келеекте оькиметимиз пенсионерлер, эсли аьдемлер уьшин тийисли эм онъайлы яшавды туьзер деп сенемиз, неге десе олар соны оьз яшавы эм кайратлы куллыгы ман казанганлар.

1-нши октябрь куьнинде оларды: ата-аналарымызды, агавларымызды эм абаларымызды, авылдасларымызды йылы кутлап, оларга эс берип, юреклерине етиспеге шалысайык. Ясуькенлерге баьрисиннен де бек сол зат керекли.

МЕРЕКЕЛЕР

Тавысы ман юреклерге етеди

Янъыларда белгили кумык йырлавшы хатынымыз Бурлият Акашимова Ибрагимова озининъ мерекесин белгиледи. Бу байрам тек кумык халкындыкы тувыл, бу савлай дагестаншылардынъ байрамы болады.

Бурлият Акашимова Ибрагимова Дагестан Республикасынынъ Нижний Дженгутай авылында 1932-нши йылдынъ навруз айында тувган.

Онынъ йырга аваслыгы, оьнери кишкейлей коьринген эди. Ол алты ясындагы бала болып, Дагестаннынъ йыр эм биов патшалык ансамблининъ туьзилсинде болып, элимиздинъ бас каласында Москвада берген концертлеринде катнасып, каравшыларды сукландырган эди.

Бурлият Ибрагимова уйкен аьриптен артистка. Ол озининъ оьнери мен кувыршаклар, А.Салаватов атындагы патшалык анъ-драмалык театрларынынъ, Дагестан Республикасынынъ патшалык телерадиокомпанияларынынъ каравшыларын бир неше оийыллыктардан бери сукландырып келеди. Буьгуьнлерде Россия эм Дагестан теле-радиофондында 100-леген йырлары сакланыладылар. Ол йырларды тек йырлап калмай, оьзи де анъ да салган заманлар боладылар, онынъ сол асарлары оркестрлер мен де йырланады. Бурлият Ибрагимовадынъ йырлавын тек кумык халкы тувыл, савлай дагестаншылар да суьйип тынълайдылар. Онынъ аьлемет тавысы коьплердинъ юрегинде йылы сезимлерди тувдырады. Ол буьгуьнлерде РСФСР-дынъ ат казанган артисткасы, РСФСР-дынъ халк артисткасы деген атлардынъ иеси болады. Онынъ уй архивинде коьплеген Сый грамоталар да бар. Бурлият Акашимова Ибрагимова Дагестан Республикасынынъ бил-бил куслар уйирининъ алды сырасында болады.

Янъыларда ол озининъ 85 йыллык мерекесин белгиледи. Ол бизди оьз тавысы ман, коьплеген йырлары ман суьйинтер деп сенемиз.

Г. КУРГАНОВА.

Суьвретте: Б.Ибрагимова.

Коьнъилимди коьтерген, эсте сакланаяк йолыгыс

Кайсы ерлерде болсак та, тувган еримиз бизге бек баалы эм ювык. Сол ерде канатланып, уллы йолга абытлаймыз, балалыктынъ сокпаклары кенъ яйылып, бизди уьстинликлерге, мунъшылыкка аькетедилер. Мен де суьмен кишкей аталыгыма келмеге, сол йолыгыслар мага куьш береди, янъы ислерге даьвлendirеди.

Соьйтип, янъыларда меним яшавымда тувган ерим мен байланыслы йылы эм коьнъилимди коьтерген оьзгерис болды. Орта-Тоьбе авыл маданият уйинде меним 50 йыллык мерекеме багысланып, яратувшылык йолымды белгилеп, Уьй-салган эм ерли маданият, китапханалар куллыкшылары ман «Шоьллигимде кенъ яйылган тогайым» деп аталган кешлик озгарылды. Сол кешликте меним ис йолдасларым да бар эди, олар сол шара акында ийги этип язаягына шекленмеймен, ама буьгуьн оьзим уйгынлавышыларга, шара катнасувышыларга оьз разылыгымды билдирейим деп ойладым.

Орта-Тоьбе авылында мен эки ызгы окув йылларымды окыдым, сога коьре болар кешликке келген аьдемлер мага ювык аьдемлер эди. Шарага Ногай район маданият боьлигининъ етекшиси, Россия Федерациясынынъ ат казанган маданият куллыкшысы Яхъя Кудайбердиев келди. Мени мен бирге меним насихатшым, ис йолдасым белгили ногай шаири М.Кожаев, «Шоьл тавысы» республикалык газетасынынъ бас редакторы Э. Кожаева, маданият боьлик редакторы Г.Курганова, Ногай район ортак китапханалар тармагынынъ етекшиси С.Абубекерова, методисти Т.Алиева, Ногай район маданият уйининъ методисти Н.Халилова конак болып бардылар. Айырым разылык мен йол алып, Карагас авылыннан келген маданият куллыкшылары, йырлавшылары А.Аблезова, З.Адигеримова, Карагас авыл орта школасынынъ ногай тил эм адабият оькутувышы Н.Зарманбетовага разылык билдирмеге суьмен, мени сол шатлыклы куьн коьтергишлегенине савбол айтаман.

Шарада Орта-Тоьбе авыл мектебдиректоры К.Шандиева, меним оькутувышыларым С.Джумагишиева, О.Теминдарова, класс етекшим С.Межитова, бирге оькыган тенълерим И.Межитов, Э.Шамбилова, А.Авезова катнастылар.

Кешликти Орта-Тоьбе авыл маданият уйининъ етекшиси М.Кишинеев ашты, Уьйсалган авыл китапхана етекшиси А.Менглибаева эм ерли маданият уйининъ методисти З.Оразова юритилер. Бас деп кутлав соьзди Орта-Тоьбе авыл поселениесининъ аькимбасынынъ орынбасары И.Нурманбетов айтты. Солай ок кутлав соьзлери мен келген конаклар, тенъ-дослар, оькутувышылар, меним тувган Уьйсалган авылымда бизи мен коьп йыллар авылдас болып турган, оькутувышы М.Кокенеева, шаирлер К.Абдулакимов, В.Кидирниязова шыгып соьйледилер. Я.Кудайбердиев меним «Куьзги ямгыр» ятлавыма язылган йырын савкатлады. Шарада З.Адигеримова, А.Аблезова, М.Кишинеев, К.Абдулакимов йырладылар.

Кешлик мени тагы да узакта калган бала шагым ман, бу орамларда озып кеткен яслыгым ман растырды. Мунъшылыкка оралды юрегим, тенъ-досларым ман арамьзда йок, кешип кеткен тенълеримизди эсимизге алмай болмадык. «Анама», «Атама» деген ятлавлар юрегиме тиймей болмады, неше йыллар артта язылган ятлавларымнынъ сыдыралары коьзясларымды тоьктирмей болмады. Орта-Тоьбе авыл орта мектебининъ оькушылары Сабина Кишинеева, Индира Янакаева, Руслан Сагиндигов, Элиза Шавгаева, Салият Саитова, Джамиля Абдуразакова, Эльвира Исаева меним ятлавларымды оькыдылар.

Тувган еримнинъ таза аспаны, ювсан ийисли авасы меним коьнъилимди куваньшка эм мунъшылыкка толтырды. Тагы да бир кере растым балалыгым ман, тагы да бир кере ашшы эскеруьвлер мен янымды авырттым. Сол тувыл ма шаирге уллы савга!

Г. БЕКМУРАТОВА.

Суьвретте: кешликтен коьринис.

ГУЛЬФИРА БЕКМУРАТОВА

Ер юзинде сен, аявлым, бар болсанъ

*Мен боларман юлдызларды якпага,
Булытлар ман коьк капланып ябылса.
Яшавымды салар эдим алдынъа,
Ер юзинде сен, аявлым, бар болсанъ.*

*Мен боларман йылытпага оьзинъди,
Юрегинъде шилле куьнде буз болса.
Колларым ман сыйпар эдим юзинъди
Ер юзинде сен, аявлым, бар болсанъ.*

*Аданасым. Юрегимнинъ диреги.
Узак йолдан кушагыма аламан.
Аданасым. Меним алал тилегим
Куткарады сени баьле-казадан.*

*Куьлемен мен сен яркырап куьлгенде,
Дуныяга суьйиниш пен карасанъ.
Нурдай болып себилермен юзинъе,
Кайгы толып коьзлеринъе мунъайсанъ.*

*Мен боларман баьлелерден коршалап,
Ызалардан даяналмай кыйналсанъ.
Узак йолдан алар эдим кушакалап,
Ер юзинде сен, аявлым, бар болсанъ.*

*Мен боларман суьйим отта янмага,
Яманлардынъ соьзлерине сатпасанъ.
Юрегинъди салар эдинъ аяма,
Ер юзинде мен, аявлым, бар болсам.*

Аданасыма

*Аданасым, сак бол, яным, яшавда,
Ялган дуныя яманлар ман растырса.
Мен боларман дайым сенинъ касынъда,
Исси куьнде юрегинъе кар явса.*

*Аданасым. Юрегимнинъ диреги.
Узак йолга атланасынъ тагы да.
Аьзиз яным, меним алал тилегим.
Коршаласын баьри баьле казадан.*

5-нши ОКТЯБРЬ – ОКЫТУВШЫ КУЪНИ

Бу сабакта илми тили

Окытувшы! Аыр заманларда да сыйлавга, ыорметлевге тийисли болып келеди. Окытувшы кесписин сайлаган аьдем дайым тувра йолда, колына туьскен аьр балады билимлер дуньясына алып бармага борышлы болады. Ол тек тийисли сабагын берип калмай, яшав аьллерине коьре де, маслагатларын да бередит.

Аьр биримиздинь де суьйикли окытувшыларымыз да бар. Олар бизге дайымларга окытувшы да болып калады. Биз оларды оьз балалыгымыздан, яслыгымыздан айырылгысыз этип коьремит.

Буьгуьн биз элимиз бойынша окытувшыдын кеспилик байрамын белгилеймиз. Бизим аьр биримизде тагы да, оьзимизди билимлер дуньясына киристирген, окытувшыларымызды эсимизге алмага, оларга ийги кутлав соьзлеримизди де айтпага, разылыгымызды билдирмеге мырсатымыз бар.

Бас немиз, аявлы окытувшылар, сизинь алдынъызда. Савболынъыз берген билиминъиз уьшин, бизи мен аьрекет эткен шакларда, эткен шыдамлыгынъыз уьшин. Буьгуьн сизинь кеспилик байрамынъыз, сол байрам сизге тек ийгиликлер эм коьплеген гуьл байламларын аькелсин.

Оьзининь кеспилик байрамын сулыплы, билимли окытувшылардын бириси Хадижат Казгерей кызы Аракчиева да ис йолдаслары ман, оьзининь суьйикли ис орынында йылы йолыкты. Ол бу сыйлы байрамды 40-тан артык йыллар йолыгады. Аьр бириси оьз алдына эстеликли.

Хадижат Казгерей кызы окытувшылык аьрекетин белсен бардыра-

ды. Онынъ баславы ман ол ислейтаган А-Х. Джанибеков атындагы мектебинде коьп янъылыклар боладылар. Ол уйгынлаган аьр бир шара бек кызыклы оьтеди. Мен оьзим де сол шараларда, ис борышыма коьре, бир неше кере катнасып, солардын кызыклы болатаганларына шайыт болганман.

Айтпага, Хадижат Казгерей кызынынъ аьзирлеви мен озгарылады «Йыл окувшысы» деген шара. Бу шара бойынша окувшылар кайсы яктан да тергеледилер. Олардын билимининь сапаты да, маданият дережеси де, талабы да болган бала сол сыйлы атка тийисли болады. Элбетте, сол да баланынъ оьрленуьвине уйкен косымын этеди.

Ис аьрекетин, мектебке багыслап келетаган йыллары ишинде Хадижат Аракчиевага мектебти етекшилемеге де туьскен. Ол 1981-1988-нши йылларда мектеб етекшиси болып, орыс тилин терен окув классларын да туьзген эди.

Сол дерислерди бек билимли окытувшылардын бириси Кези-

бан Анвар кызы Батырова юригетаган эди. Сол йылларда эткен исимиз эш кетпеген, оьз емислерин берди. Бек билимли балаларды шыгарганмыз. Класста бир осал билим коьрсеткен окувшылар болмаганы да болды, дейди Хадижат Аракчиева.

Хадижат Казгерей кызы беретаган эсап дериси акында шет-кыйырсыз айтпага болады. Булай карасак эсап дериси тек санлар эм санлар, ама Нилс Бор: «Математика – илмиден де артык, ол илми тили болады», деген. Сулыплы окытувшыдынъ да дерислер тап сондай болып, балаларга бек кызыклы оьтип, сол дериске берилетаган 45 такыйкадын кайтитп оьткенин де сезбей калатаган заманлар да боладылар.

А-Х. Джанибеков атындагы мектебти районимызда ийги атын шыгарып келетаган мектеблердинъ бириси болады. Туьрли йылларда «Йыл мектеби» (эки кере), «Миллионер-мектеб», «Оьмир мектеб» болган, сол етимислерде Хадижат Казгерей кызынынъ

да уьйкен уьлиси бар. Сол шараларда катнаспага да коьп документлер аьзирлемеге туьседит. Бу куллыкларды да мектеб етекшисининъ окув бойынша орынбасары этеди.

Буьгуьнлерде де Хадижат Казгерей кызынынъ куьш салувы ман мектебте профильли окытув ман класслар бар. Олай дегенимиз, 10-ншы класслардын балалары эки йорык пан окувларын бардырадылар – биревлер социально-гуманитарный, баскалар химико-биологиялык.

Окувды сондай кепли этуьвимиз де босына тувыл, меним ойыма коьре, сол профильли кепте окувды бардырув ЕГЭ эм ОГЭ беруьвде, баска окув ошакларына туьскенде ярдамшы болаяк, - дейди Хадижат Аракчиева.

Хадижат Казгерей кызынынъ мектебте этетаган куллыклары аз тувыл. Сол ислери уьшин Дагестан Республикасынынъ ат казанган окытувшысы, Россия Федерациясынынъ Сыйлы куллыкшысы деген атларга тийисли этилинген.

«Окытувшы бас деп оьзи алдына белсен аьрекетин бардырмага керек», деген соьзлерди шакырув этип алады эм оннан сонъ ис коллективиндеги окытувшылардан эм окувшыларыннан талаплайды.

А-Х. Джанибеков атында аьрекетин бардыратага яс окытувшылар Хадижат Казгерей кызы Аракчиевадай билимли окытувшылардан коьп затларга уьйренмеге боладылар. Олар ясларга ийги насийхатшылар да боладылар.

Бу куьн окытувшылардын кеспилик байрамы, сол куьнде сизге Хадижат Казгерей кызы, исинъизде уьстинликлер, билимли окувшылар, куьннен-куьнге аьрекетинъизде янъылыкларды йораймыз.

Г. САГИНДИКОВА
Суьвретте: *Х. Аракчиева.*

8-нши ОКТЯБРЬ – АВЫЛ ХОЗЯЙСТВО
КУЛЫКШЫЛАР КУЪНИ

Асылы ман – малшылар аьелиннен

Бизим календаримизде бизге, авыл яшавшылары уьшин, бек юьык ис байрамы – Авыл хозяйство эм асыллавышы промышленность куллыкшылар куьни. Ол йыл сайын октябрь айдынъ экинши каты куьнинде белгиленедит. Бу кеспи куьни Россия Президентининъ Указы ман 1999-ншы йылдынъ 31-нши майында беркитилген.

Сол куьн элимиз тек авыл хозяйство куллыкшыларын эм специалистлерин тувыл, солай ок ким эргеннен кешке дейим тыншаюв эм байрам куьнлерсиз, отпускасыз ерде куллык этип, бизге оьтпек эм ясылшалар, суьт, эт эм коьп баска тамак азык продукциясын аьзирлейтаганларды алгыслайды.

Бизим Ногай районуымыз да болаболганлы авыл хозяйствольк аьрекетин юритуьвши район деп белгилит. Ызгы йылларда районуымызда коьп эгинши-фермер (КФХ), байыр коьмекши хозяйстволары туьзилит (ЛПХ), оьз алдына аьеллери мен куллык этедилер. Солардын арасында ызгы заманларда «Мансур» деп аталган эгинши-фермер хозяйствосы алдышылардын санында аталып келеди. Онынъ басшысы – Амирхан Батирхан уьылы Мансуров. Ол асылы ман – малшылар аьелиннен. Онынъ атасы Батирхан Мансуров совет йылларында айтылган тукумлы койлар оьстируьвши «Куьнбатар» совхозында бас койшы болып ислеген. Соннан себеб ога аьли бала шагында атасына язда да, кыста да ярдам этпеге туьскен. А 1979-ншы йылдан алып Амирхан совхозга, оьзининъ атасынынъ кошарасына, койшы болып ислемеге келеди. Эки йыл Совет Аьскер сырасында эр борышын толтырган сонъ, 1981-нши йылдан алып буьгуьнге дейим сол ок кошарада басында бас койшы, аьли белгилит фермер болып куллык этеди. Амирхан уьшин 1985-86-ншы йыллар боьген де уьстинликлит эди. Онынъ койшылык бригадасы аьр 100 ана койдан 135 козы алып аман саклады эм аьр бир койдан 4,5-5 килограмм юн кьркувга етистит. Сол йылларда ол СССР ВДНХ-сында катнасып, айырым савгалар да алган.

Аьлиги заманда Амирханнынъ

байырлыгында 700-750 гектар ерлери бар. Ол аьели мен бирге тувар мал эм койлар саклайды. Ерлерининъ бир кесегинде йыл сайын куьзлик бийдай оьстиредит. Былтыр ол аслык йюьов аьсеринде эгин кьрларынынъ аьр бир гектарынан 50-60 центнер бийдай онъысын ййыйп алган. Бийыл гектардан – 40 центнер. Ййыйлган бийдайын сакламага деп кишкей мекан салган, аьли уьйкенин де курып турит. 2013-нши йылда кайратлы фермерге Дагестан Республикасынынъ ат казанган авыл хозяйство куллыкшысы деген сыйлы ат та берилген. Сол йыл А.Мансуров аьел фермаларына берилетаган 4 миллион 368 мынъ маьнеттинъ оькимет грантын да утты. Оннан алдын, 2010-ншы йылдынъ ызында, ога Ногай район делегациясынынъ эсабында сыйлы ваькили болып Дагестан халкларынынъ кезекли курултайында ортакшылык этпеге туьскен.

Фермер оьзининъ турак уьйин де керекли онъайлыклары ман: йьлыгтув тармагы, хамамы, асханасы ман бирге ярастырган, аьр бир боьлмесинде заманга келисли муьлк те бар.

Соны ман бирге Мансуровлардынъ аьели халкымыздынъ демографиялык аьллерин ййгилендируьвши болып саналады. Аьел басы ян косагы ман бирге 3 кедесин эм 3 кызын асырап оьстиргенлер, олардынъ баьриси де демеге болады окуп, йюгары билим алганлар. Аьли олардынъ 10 уныклары да бар. Аьр бир байрамда, окув таркавларында олар атайы Амирханнынъ аьел фермасына келип, оннынъ ишин де, кырын да кувнаклы сеслерине толтырадылар.

М. ЮНУСОВ.

Суьвретте: *фермер Амирхан Мансуров.*

Элимиздинъ келеектегисин кеплендиреди

Россияда окытувшы дайым да аьлемет уьйкен сый ман пайдаланган.

Врачлардынъ эм окытувшылардынъ сыйы алдынгы патша Россияда болсын, СССР-да болсын айлак та йюгары дережеде эди. Ол затты патшалык оьзи коьтергишлеп турган. *Педагогка эм савлайы окытув исине оьрметлик пен карав аьеллерде де аьдет кимик тутьлган – бизде мектебтен уьйге эки алып кайтув селектик ис деп саналган.*

Соны ман бирге бизим окытувшыларымыз бир заманда да бизден бир зат та даьмелемегенлер эм бизди бир де корламаганлар. Биз оьз заманымызда окытувшыды соьгуьв, ога яман соьзлер айтув тувыл экеш, оны ман маска-

ралавды коьзимиз алдына келтирип те болмаганмыз. Окытувшыдынъ аты, окытувшы оьзи бизим уьшин айлак та бек баалы эди – ол зат бизим юреклеримизге баьри оьлшемлерде де: уьйде де, китаплерден, газеталардан, фильмлерден де киргистилип келген.

Эндигиси 70 йылдан артык заман оьтип турит мен мектебти окуп кутарганлы, ама оьзимнинъ баьри окытувшыларымды да атлы-агы ман эсимде тутаман. Меним мектебте окув шагым согыс заманына келди – фронттан келетаган кайгылы билдируьвлер, бомбалавлар, ашлык, аьдемди йюьнкитетаган куллык. Ама окытувшы-

лар эм балалар – биз бир аьел эдик. Биз, кеделер, бавлар тепкенмиз, окытувшыларымызга ералма шашканмыз эм соларды ййыйнап оларга элтегенмиз, отынларын пышканмыз. Биз оларды оьзимиздинъ экинши атааналарымыздай коьргенмиз, олардынъ акында каьр шеккенмиз. *Олар болса, бизим акымызда, бизим янларымыз акында каьр шеккенлер, соларды тазадан таза эте бергенлер, бизде соьзге, дуьрыс илмлерге кызыксынуклык тувдырганлар.*

Мен эндигиси окытувшыдынъ сыйы кайзаман туьсип баслаган, окытувшыдынъ кесписи кайзаман туькен-

шиндинъ яде делдекшиндинъ кеспилери мен бир сырага салынып, аьдем буйымларын битируьвшиндинъ оьлшеминен тенълестирилген заманды дуьрыс айтып болмайман. А ол сондай да аьлемет кеспи! Тап врачтынъ кесписиндей аьлемет кеспи. *Солардынъ биреви бизим яшавымызды куткарады, экиншиси янларымызды эм сав элимиздинъ келеектегисин кеплендиреди.* Сергей Михалков айтканлай, «буьгуьн биз балалар – танъла биз халко».

Ама буьгуьнлерде мен патшалыгымызда окытувшыларды сондай оьлшемге коьтермеге, биз оларга тагы да тоьмненнен бийикке кара-

гандай дережеге келтирмеге суьйимлик барлыгын сезбеймен. Педагоглар уьшин оькпелегенликтен менде мунавдай сыдыралар тувганлар: «Окытувшыларды муьтып койманъыз, Яшав олар исине болсын тийисли. Окытувшылар ман данькланды Россия, Окувшылар элге оьрмет аькелсин». Тек оьсип уьйкен болган сонъ мен окытувшы деген ол шынтысы ман ким экенин анъладым. *Ол сага тек кайдай ды бир билимлер беретаган инсан тувыл, – ол сени Аьдем этетатаган аьдем.*

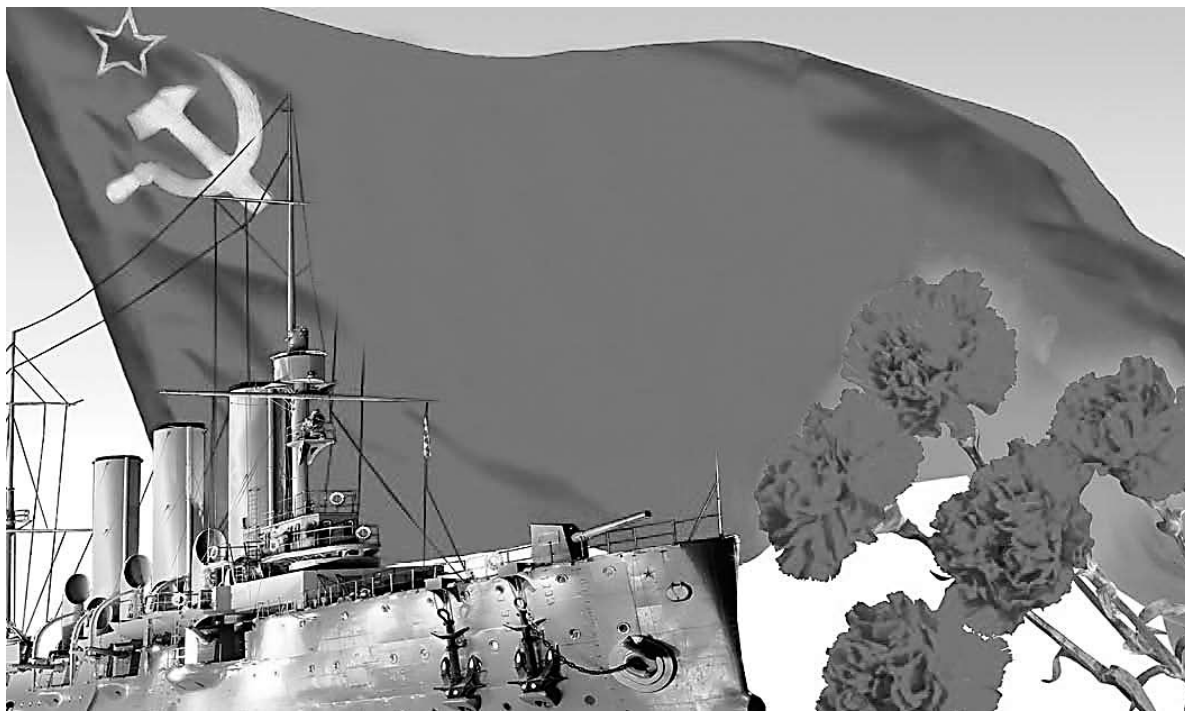
АНДРЕЙ ДЕМЕНТЬЕВ,
шаир, СССР Патшалык баргысынынъ лауреаты.

Сав дуныяга белгили озгерис

2017-нши йылдың 7-нши ноябрь куни ювыклайды, эм юз йылдың артта болган бу тарих озгериси акында туьрли ойлар орын табады.

Февраль революциясыннан эм П Николай тайдырылган сонъ, Россия империясында власть, басында Керенский болып, кесек болжаллы оькиметке коьшти. Фабрикаларда эм заводларда, армияда сонъында сезимли орын туткан Советлер туьзиллип баслайды. Оны биринши болып белгили «апрель тезислерде» В.И.Ленин белгилеген. Сол тезислер 1917-нши йылдың Октябрь озгерислериннен сонъ Россияда байырык пан социалистлик пайдаланувда эм влаьсти оьзи туьзип, оьзи тергев салатаган пролетариаттынъ алды орында турувында негизленген яньы кепли патшалык туьзилген. Дуныядың политикалык картасында РСФСР, а сонъында – СССР деген арыллар орын таптылар. Яньы патшалык – Советлер Эли Антанта элдерининъ интервентлери мен бир тил болган ишки душпанлар ман куьресуьвден де аман шыкты. «Коммунистлик идеялар» савлай дуныя бойынша яйылып басладылар, коммунистлик партиялар коьп элдерде туьзилди.

Капиталистлик Америка еринде де белгили язувшы Джон Рид, 1917-нши йылдың Октябрь революциясынынъ катнасуьвысы, Коммунистлик ишчилер партиясын уйгынлады. Октябрь революциясы акында «Десять

дней, которые потрясли мир» деген оьзининъ китабинде дуныя толайысы туьрленгенин эм аьдемлер де туьрленгенин белгиледи.

Уллы Октябрьдинъ савлай дуныя халкларынынъ яшавындагы озгерислерге оьз ягыннан себеплигин тийгисткени акында туьрли ой-токтаслар орын табады. Дуныяда маьнели тарих озгерислер акында документальлик фильмлер туьзуьз мен каьрлевши эм «Украина отта» деген белгили фильмди туьзуьвши американ режиссеры Оливер Стоун 1917-нши йылдың озгерислери акында тоьмендеги аьлде айтады:

«Россияда 1917-нши йылдың революциясыннан сонъ американшылар корктылар, США-да ишчилер классына боль-

шевиклердинъ идеялары себеплигин тийгизерлер деп корктылар. Влаьтге эм баска белгилелер арада революцияга басыннан алып ийги карас йок эди, эм ол бир де туьрленмеген. США-дыңнъ президенти Видро Вильсон басшылаган йылларда революционерлерди бузгышлав уьшин Россияга аьскерлер йибергенлер. Америка Россияды тек 1933-нши йылда Франклин Рузвельт заманында санаган».

Октябрь революциясынынъ себеплигин тийгисткени акында британ коммунистлерининъ бас баспа органы – «Morning Star» газетасы язады: «Коммунистлердинъ косымы бас орында болды, олар Китайда, Вьетнамда, Кубада, Кубыла Африкада эм коьплеген

баска элдерде алды сырада эдилер. Социалист лагерининъ себеплик этуьви мен савлай дуныяда колонияларга карсы коьзгалыслар оьгтилелер. Соцлагерь оларды баьри затлар ман канагатлаган – ООН-да дипломатиялык яклавдан финанславга эм, керек болса, савыт-садак еткеруьвге дейим».

Октябрь революциясы – ол дуныялык оьлшемли озгерис. 100 йыллыгы савлай дуныя халклары ман белгиленеги аян. Ызгы билдируьвлерге коьре, Россия октябрь айынынъ ызында XIX Савлайдуныялык яслар эм студентлер фестивалин озгараяк. Ол «Тынышлык, тил бирлик эм социаллык дурыслык уьшин, биз империализмге карсы куьресемиз – бизим озганды сыйлап, биз

келектегимизди курамыз!» деген шакырув астында озаяк.

«Тарих дерислери бизге ярасув уьшин керек», – деп белгиледи РФ Президенти В.В.Путин, солай ок аьдемлерге политикада, экономикада, коьлем информация амалларында оьз ой-токтасларын ашык аьлде айтувына бирев де буршавлык тувдырып болмайтаганы акында айтты эм россия халкынынъ бирлигин беркитуьвге шакырды.

Сондай карас, ама кенъейтилген кепте, айтылды «100 лет Великой российской революции: осмысление во имя консолидации» деген «тоьгерек стол» шарасында да. Авторы – маданият министри В. Мединский.

1917-нши йылдың Октябрь революциясынынъ 100 йыллыгын байрамшылав ман байланыста уйгынлав комитет туьзиллип, аьркект этип баслаган. Быйылдың 23-нши январинде Россиядың аьлиги тарих музейинде онынъ биринши кенъеси озгарылды.

Бу тарих озгерисининъ 100 йыллык мерекеси савлай дуныя ман байрамшыланаягы аян. Мине аьли коьп элдерде бу тарих куьни мен байланыслы шаралар ман етекшилеек комитетлер туьзиледи. Китайдыңнъ, Индиядыңнъ, Латин Америкадыңнъ кайбир элдерининъ, Испаниядыңнъ, Англиядыңнъ, Грециядыңнъ компартиялары Октябрь революциясынынъ 100 йыллыгын белгилев бойынша оьз планлары акында официаллык аьлде билдирдилелер.

ЭСТЕЛИК

Батый салган кала

Сарай-Бату, Сарай-Ал-Махруса – «Кудай саклаган Сарай» – органшы оьмирдеги кала, алдынгы Алтын Ордадыңнъ бас каласы аьлиги Астраханъ каладан 130 шакырым арман

Астраханъ областининъ Харабалин районынынъ Селитренный авылы турган ерде орынласкан болган.

Белгиленген кала 1250-нши йыллардыңнъ басында

чингизид Батый ман курылган. Булактардагы биринши билдируьвлер Францисканц Рубруктынъ «Куьнтувар эллерди айланув» деген китабинде («Этилияда Бату салган яньы кала») 1254-нши йылларда этилген. Бас деп бу ерлерде аьдемлер коьшип-коьнп юргенлер, сонъ мунда уьйкен кала салынган. Сарай-Бату Алтын Ордадыңнъ бас политикалык орталыгы болган, экономикалык орталыгы йорык болмаганга усайды. Биринши акшалар мунда кала курылганнан 30 йыл оьткен сонъ, 1282-нши йылга ювык хан Туда-Менгудынъ заманларында шыгарылган.

Сарай-Бату Ахтуба йылгадыңнъ сол ягасы ман 10-15 шакырымга созылады. Онынъ уьйкенлиги, Ф.В.Баллодтынъ белгиси мен, 36 квадратлы шакырым.

Сарай-Батуда 75 мынъ аьдем яшаган. Яшавшылар

коьп миллетли болган, айтпага: монголлар, кыпшакилар, аланлар, шеркешлер, орыслар, булгарлар, византийлер. Аьр бир миллет бир айырым ерде яшаган. Онда яшавга керекли баьри зат болган: школа, килсе, базар эм оьлик. Калада туьрли усталар турган

орамлар толган. Ярасык уьйлер эм ямагат меканлар куьйдирилген кербиштен, уьйлер толысынша аьзир этилинмеген кербиштен эм агаштан салынатаган болган.

1261-нши йыл Сарай-Бату яньы курылган Сарай епархиясынынъ Орыс кил-

сесининъ, сонъ 1315-нши йылда католик епископстводынъ орталыгы болган.

1313-1341-нши йылларда иелик суьрген Оьзбек ханнынъ заманларында Алтын Ордадыңнъ бас каласы Яньы Сарайга коьширилген.

ХАЛКЛАР БИРЛИГИ

Дослык кешлиги ыткерилген

Дагестанның Новолак районында бурыннан алып шешенлер-аккиншилери яшап келгенлер. 1944-нши йылда алдынгы Советлер Оьки-метининь буйрыгы ман шешен халкын суьргинге айдаганда, мундагы шешенлер де оьз миллети алдына туьскен каты сынавларды боьлиститлер. Сол себептен олардын ерлерине Лак эм Кули районларынынъ яшавшыларын коьширген эдилер. Районнынъ кубыла-куьнтувар кесеги коньысы Казбек районуна бергенлер эм мундагы Юрт-Аух эм Акташ-Аух авылларына коньысы авылдагы аварлар коьштилери. Болса да 1957-нши йылда репрессияга туьскен халклар ман бирге шешенлерди де тувган ерлерине кайтардылар.

1990-ншы йылларда элимизде басланган демократиялык туьрленислери мен бирге Новолак районинда

яшайтаган шешенлер-аккиншилери оьзлерининъ алдынгы Аух районнын кайтадан туьзуьвди талаплайдылар. Олардынъ тилегине эс берип, Дагестан етекшилери мундагы лак миллетли яшавшыларды Каспий тенъизи бойына коьширип баслады. Болса да сол коьширилуьв бир неше аян себеплерден тура иркилип турганы ман байланыста бу райондагы миллетлер ара катнасувлар аьллери яньыдан ыткерилениди. Сол себептен Новолак районинда миллетлер ара катнасувлар аьллерин ийгилендируьв уьшин аян шаралар коьрилип басланган.

Сойтип, яньыларда Россия эм Дагестан халкларынынъ интернационал дослыгына багысланып, Новолак район Маданият орталыгында «Бизим халкымыз дослыгы эм бирлиги мен куьшли» деп аталган кешлик озгарылган. Шарады уйгынлав-

шы РЦК методисти Ф.Рамазанова кешликте катнасуьвга лак, шешен, авар эм украин халкларынынъ ваькиллериннен туьзилген аьеллерди шаьырды.

Бу кешликте кайтип шынты халклар дослыгы энъ кыйынлы куьнлерде тергелетаганы акында айтканлар. Аян мысаллар эсабында район еринде Уллы Аталык согысы эм 1999-ншы йылда халклар ара бандит туьркимлери шапкынлык эткен заманларда халклардынъ бирлесуьвин шайытлайтаган мысаллар келтирдилер. Шаьырылган конаклар олардынъ аьеллери кайтип туьзилгени, калай аьлде оларды баска туьрли миллет аьеллеринде йолыкканлары акында хабарладылар. Кешликтинъ катнасуьвшылары уьшин Орталыктынъ куллыкшылары йырлар йырладылар.

ЕНЪУЬВШИЛЕР СЫРАСЫНДА

Уьстинликлери мен белгили «Айсылуьв»

Яньыларда Дагестан Республикасынынъ илми эм билимлендируьв министрствосынынъ уйгынлавы ман республикалык «Энь де ийги педагогикалык проект» деп аталып конкурс ытти. Шарада 24 регионлардан эм 6 каладан 30 проект коьрсетилген. Конкурс сырагылары бойынша енъуьвшилер белгиленди.

Уьшинши орынды Терекли-Мектеб авыл балалар бавы «Айсылуьв» алды. Конкурста балалар бавы «Школага дейимги балаларды миллет маданиятына уйретуьв» проектин коьрсетти эм уьшинши дережели дипломга тийисли болды.

«Айсылуьв» балалар бавында уйкен маьне ногай аьдетлерине бериле-

дилер, аьдетлер, ойындар, миллет байрамлар озгарылады.

Уьстинликлери мен белгили «Айсылуьв» балалар бавынынъ куллыкшыларына бийикликлер йораймыз.

Г. БЕКМУРАТОВА.

Суьвретте: «Айсылуьв» балалар бавынынъ коллективи.

ИШ ИСЛЕР БОЬЛИГИ

Савыт-садакты законга карсы сакламанъыз

Россия Федерациясынынъ уголовлык законодательствосы ман савыт-садак, атылатаган затларды законга карсы саклав уьшин уголовлык яваплык коьриледи. Россия Федерациясынынъ Уголовлык кодексининъ 222-нши статьясы бойынша савыт-садакты, атылатаган затларды законга карсы саклав, алып юруьв уьшин 2 йылдан 4 йылга дейим тутнакка капалуьв коьриледи. Болса да, бу статьяда булай деп язувлы: «Оьз эрки мен савыт-садакты, атылатаган затларды аькелген аьдем уголовлык яваплыктан босатылады».

Гражданларды уголовлык ява-

плыкка йолыктырылмас уьшин Россия МВД Ногай районы бойынша иш ислер боьлиги «Савыт-садак – сатып алуьв» деген оперативли кепте алдын шалуьв операция озгарады.

Оьз эрки мен савыт-садакты, атылатаган затларды аькелуьв уьшин дежурный боьлигине яде яшайтаган еринде участковый-уполномоченныйына келинъыз.

Савыт-садак айланысын тергев заманда участковый-уполномоченныйлардынъ савыт-садакты сакланатаган еринде карамага, беркитилген йорыкта савыт-садакты иесиннен алмага, олардан

керекли документлер барлыгын сорамага ыхтыярлары бар. Савыт-садактынъ иелери оларды темир сейфлерде яде агаш шкафларда сакламага керек. Ят аьдемлер эм балалар савыт-садакка тиймеге керек тувыл. Эгер савыт-садакты саклав йорыклары бузылса, административли правобузуьв акында протокол салынады эм куьнали аьдемге 500 маьнет акшадан алып 2000 маьнет акшага дейим штраф коьриледи, солай ок савыт-садак алынады.

А. КОЙЛУБАЕВ,

Россия МВД Ногай районы бойынша иш ислер боьлик етекиши.

ДИН НАСИХАТЛАРЫ

Ата-аналарды оьрметлейик

Ата-аналар оьз балалары акында коьп заман узагында каьр шегедилер, ама йыллар ыттеди эм эндигиси олардынъ оьзлерине эс этуьв керегеди. Балалар сол себептен ата-аналарынынъ кайгысын боьлиспеге, оларга картайганда тирев болмага борышлы. Ата-аналарга танълык, саваплык, шыдамлык эм олар акында каьр шегуьв сезимлери баьриси де толы кебинде каратылмага тийисли. Кудайымыздан сонынъ уьшин савга дуьрысында да берилер.

Баьриннен де оьр Кудайымыз бизге оьз ата-аналарымызга ийги кепте карамага, оларга каты болувдан эрек турмага буйырган. Куран китабимиздинъ бир неше аятлары ата-аналарды оьрметлевди ислам динимиздинъ бас йол-йорыгы – Ялгыз бир Кудайымызга бас ийуьвден эм Ога куллык этуьвден тек бир басамакка тоьмен салган.

«Сенинъ Кудайынъ сизге Оннан баска биревге де бас иймеске эм ата-аналарынъызга танъ юзинъыз бен карамага буйырган. Эгер ата-аналарынъыздынъ бириси яде экеви де эсли ясларына етсе, олар ман ашуьвлъ соьйлеме, оларды силкилеме эм оларга сый этпеге шалыс». (Куран 17:23).

Ата-аналарга бир авыр соьз де, макул болмаган коьз карастынъ оьзи де каратылмага

керек тувыл. Ата-анады сыйлав оларга бас ийуьв болып токтады, эгер аьдем Кудайымыздынъ ога макул болуьвине етиспеге суьбетаган болса.

Оннан сонъ Баьриннен де оьр Кудайымыз динге сенетаганларга ата-аналарымыз бизди кайдай каьр шегуьв эм кайдай йылуьвлык пан, бирерде бизим уьшин не затын да курман этип тербиялаганы акында эске салады.

Савап ийберуьвши Алла-Тааладынъ суьйимлиги эм савабы балалардынъ эм ата-аналардынъ танъ ийги катнасуьвларында коьринеди. Кудайымыз ата-аналарга келиссиз кепте каравга каты тыйдажлык салган.

Мухаммад пайхамбар (Алладынъ ога тынышлыгы эм разылыгы болсын) солай ок ата-аналардынъ ыхтыярлары эм оларга аьруьв кепте каравды неше кере де эске салган. Пайхамбардынъ йолдасларынынъ бириси оннан бир кере Алла-Таала уьшин кайсы ис айлак та суьйикли деп сораган. Алладынъ элшиси : «Язылган заманда намаз кылуьв», – деп явабын берген. «Оннан сонъ ша?» – Ийги хасиетли болуьв эм ата-аналарга бойсынуьв». (Сахих Аль-Бухари). Сойтип, биз ата-аналарды оьрметлев исламдагы энъ де бас борышымыз экенин коьремиз.

РАЗЫЛЫК

Яхшылык этсенъ Кудайдан кайтар

«Яхшылык этсенъ мынъ кере кайтар»-деп ногайда ясы уйкенлер балаларын тербиялаганлар. Буьгуьнлерде сосындай акылбалык атайлардынъ, ийги тербия алган уьвлылары яхшылык кайтсын деп тувыл, ак юректен касындагы кыйынлык туьскенге колыннан келген ярдамын этип келедилер.

Бу йылдынъ сентябрь айында алдынгы йыллардан баскаланып, айлак та исси куьнлер болдылар. Сосы айдынъ бир куьнинде бизим анамыз Сакинат Копиева авылда болган яназыга барды, ногайымыздынъ аьдетине коьре кыскайкылар эр кисилер яназы асын ишип болганша карайдылар. Сол мезгилде ол куьшли авырып, йыгылады. Касында болган кыскайкылар анамызды курсап алып, кими сув аькеледи, кими ел кагады. Сонъ эр кисилер сырасыннан бир йигит

келип, сол аьсерде бек маьнели болган ярдамын этип кайтады. Анамыз ийги болган сонъ, ога коьмегин эткен йигиттинъ атын сорап биледи, ол полиция куллыкшысы Анвар Аскербиевич Уразаев экен. Биз ога аявлы анамыз Сакинатка тийисли заман, тийисли ярдамын эткен уьшин уйкен савбол айтамыз, сосындай танъ, ийги аьдем полицияда ислейтаганын онынъ ис йолдаслары эм етекшилеви билсе экен деп анамыз да ниет этеди. Анвар Уразаевке биз ден савлык, куллыгында уьстинликлер, эткен яхшылыгы оьзине, аьелине эм балаларына мынъ кере кайтканын йораймыз. Солай ок сол куьн анамыздынъ касында болган баьри кыскайкыларга да, солардынъ сырасында Бэла Янгишиевага да оьз разылыгымызды билдиремиз.

Копиевлердинъ аьели.

«Ногай оькимет театры» ГБУ куллыкшылары ис йолдаслары Изумруд Эдильбаевага эм Бурлиант Нургишиевага суьйикли атасы дуьнядан тайганы ман байланыста каты кайгыруьвин билдиредилер, оларга эм кардаш-туьвганларына бассавлык йорайды.

ИЗВЕЩЕНИЕ
О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ПРАВА
НА ЗАКЛЮЧЕНИЕ ДОГОВОРА АРЕНДЫ НА ЗЕМЕЛЬНЫЕ УЧАСТКИ
ИЗ ЗЕМЕЛЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ, НАХОДЯЩИХСЯ
В МУНИЦИПАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ

Администрация муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан сообщает о проведении открытого аукциона по закрытой форме подачи предложений о цене на право заключения договора аренды земельных участков из земель сельскохозяйственного назначения, находящихся в муниципальной собственности.

Решение о проведении открытого аукциона: Постановление главы администрации муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан от « » 2017г. №

Организатор аукциона (Продавец): администрация муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан.

Форма торгов: открытый аукцион по закрытой форме подачи предложений по цене.

Место проведения аукциона: 368857 Республика Дагестан Ногайский район с.Карагас (здание администрации сельского поселения). Контактный телефон: 8-928-572-22-33.

Сведения о земельных участках, начальная цена продажи права заключения договора аренды:

Предмет аукциона:

Лот № 1. Земельный участок с кадастровым номером 05:03:000007:1060 общей площадью 6 (шесть) га богарные пашни из земель сельскохозяйственного назначения, находящийся по адресу: Республика Дагестан Ногайский район на территории МО СП «сельсовет Карагасский», для сельскохозяйственного производства, Начальная выкупная стоимость права аренды земельного участка 1250 (одна тысяча двести пятьдесят) руб.00коп Сведения об обременении: отсутствуют.

Сумма задатка составляет 20 % от начальной цены - 250 (двести пятьдесят) рублей.

Лот № 2. Земельный участок с кадастровым номером 05:03:000007:1097 общей площадью 5 (пять) га богарные пашни из земель сельскохозяйственного назначения, находящийся по адресу: Республика Дагестан Ногайский район на территории МО СП «сельсовет Карагасский», для сельскохозяйственного производства, Начальная выкупная стоимость права аренды земельного участка - 1040 (одна тысяча сорок) руб.00коп Сведения об обременении: отсутствуют.

Сумма задатка составляет 20 % от начальной цены - 208 (двести восемь) рублей.

Дата начала приема заявок на участие в аукционе: заявки на участие в аукционе принимаются в запечатанном конверте в течение 30 дней со дня опубликования настоящего извещения в СМИ по адресу:

Глава администрации МО СП «сельсовет Карагасский»

К.З.Мамаев

ИЗВЕЩЕНИЕ
О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ,
НАХОДЯЩИХСЯ В МУНИЦИПАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ

Администрация муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан сообщает о проведении открытого аукциона по продаже земельных участков из земель населенных пунктов, находящихся в муниципальной собственности.

Решение о проведении открытого аукциона: Постановление главы администрации муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан.

Организатор аукциона (Продавец): администрация муниципального образования сельского поселения «сельсовет Карагасский» Ногайского района Республики Дагестан.

Форма торгов: открытый аукцион по закрытой форме подачи предложений по цене.

Место проведения аукциона: 368856 Республика Дагестан Ногайский район с.Карагас ул. Воинской славы, 7 (здание администрации сельского поселения).

На аукцион выставляются следующие земельные участки:

- лот № 1 общей площадью 1200 кв.м. в с.Карагас по улице Лермонтова № 69/7, с кадастровым номером 05:03:000005:1686 Вид разрешенного использования - для ведения личного подсобного хозяйства;

368857 Республика Дагестан Ногайский район с.Карагас (здание администрации сельского поселения) по рабочим дням с 8.00 до 17.00 по московскому времени.

Для участия в аукционе необходимо представить:

- заявку на участие в аукционе;
- пакет документов, прилагаемых к заявке.

Указанные документы в части их оформления и содержания должны соответствовать требованиям законодательства РФ.

Информацию об условиях проведения аукциона, условиях приема заявок, конкурсную документацию, форму заявки, проект договора аренды, сведения о выставленных на продажу права аренды, земельных участках, а также перечень документов, прилагаемых к заявке можно получить с момента начала приема заявок по вышеуказанному адресу Продавца.

Вместе с заявкой претенденты должны подать следующие документы:

для физических лиц - документ, удостоверяющий личность, ИНН или доверенность представителя, документ, подтверждающий внесение задатка;

для юридических лиц - заверенные нотариально копии учредительных документов, свидетельство о государственной регистрации юридического лица, документ, подтверждающий внесение задатка.

Задаток вносится по реквизитам: УФК по РД администрация МО СП «сельсовет Карагасский».

КБК 001 11105025100000120 (средства от продажи права на заключение договора аренды за земли, находящиеся в собственности поселений), назначение платежа - обеспечение заявки на участие в аукционе).

Договор аренды заключается по истечении 5 дней со дня подписания протокола проведения аукциона.

Дата, время и место определения участников аукциона: рабочий день после истечения 30 дней со дня опубликования настоящего извещения в СМИ в 9 час. 00 мин. по московскому времени по адресу: 368855 Республика Дагестан Ногайский район с.Карагас (здание администрации сельского поселения) Расходы на оформление права аренды в полном объеме возлагаются на покупателя.

Суммы задатков, внесенные претендентами (кроме победителя), возвращаются им в течение 3 (трех) банковских дней со дня подписания протокола о результатах торгов. Продавец вправе отказаться от проведения открытого аукциона в сроки, установленные ст.448 ГК РФ.

Предоставление документов для принятия участия в аукционе, оформления заявки, договора о задатке и место проведения аукциона: Республика Дагестан Ногайский район с.Карагас (здание администрации сельского поселения).

- лот № 2 общей площадью 1200 кв.м. в с.Карагас по улице Лермонтова № 69/6, с кадастровым номером 05:03:000005:1685 Вид разрешенного использования - для ведения личного подсобного хозяйства;
- лот № 3 общей площадью 1200 кв.м. в с.Карагас по улице Лермонтова № 44/а, с кадастровым номером 05:03:030010:758 Вид разрешенного использования - для ведения личного подсобного хозяйства;
- лот № 4 общей площадью 1200 кв.м. в с.Карагас по улице Лермонтова № 76, с кадастровым номером 05:03:030010:760 Вид разрешенного использования - для ведения личного подсобного хозяйства;
- лот № 5 общей площадью 1200 кв.м. в с.Боранчи по улице Победы № 15, с кадастровым номером 05:03:020011:744 Вид разрешенного использования - для ведения личного подсобного хозяйства;
- лот № 6 общей площадью 1200 кв.м. в с.Карагас по улице Новая № 25, с кадастровым номером 05:03:030010:749 Вид разрешенного использования - для ведения личного подсобного хозяйства;
- лот № 7 общей площадью 1200 кв.м. в с.Карагас по улице Западная № 2, с кадастровым номером 05:03:030010:753 Вид

Глава МО СП «сельсовет Карагасский»

К.З.Мамаев

Орта-Тоъбе авыл-яшавшысы
Сейдахмет Алимович Ярболдиевке
18-нши октябрьде 60 яска толаягы ман

Яшавга куванып яша деп,
Биз Кудайдан тилеймиз.
Ийги куынлеринъ коьп болсын,
Деп айтпага суюемиз.
Каралдынънынъ каптысы
Яхшылыкка ашылсын.
Тувган куьн мен хошламага
Суйгенлеринъ асыксын.

Кутлавшы: Шугаиповлардынъ аьели
(Астраханъ каласы).

Кумлы авыл-яшавшысы
Ислам Арсланович Абдулгапаровка
3-нши октябрьде 10 яска толганы ман

Куьздинъ аьруьв куьниндей
Яшавынъ сенинъ мол болсын.
Коьнълдеги мыратлар
Куваныш пан оьр толсын.
Аьр йылда да тувган куьн
Ийгиликлер аькелсин.
Кардаш-туькым йыйылгын,
Сага оьрмет этилсин.

Кутлавшылар: нагашатасы, энеси, нагашакасы Абдурашит,
ездеси Руслан, абасы Гульмина, бебеси Аман.

Терекли-Мектеб авыл-яс-яшавшысы
Мухаммед-Али Амирханович Ваисовка
3-нши октябрьде 1 яс толувы ман

Мухаммед-Али - кедемиз
Янъмыздай коьремиз.
Тувган куьнде биз сага
Коьп айтпага суюемиз.
Машалла деп айттырып,
Оьсип уйкен боларсынъ.
Баьримизди куванып,
Сый-аьырай аларсынъ.

Кутлавшылар: тетеси Асиет, агасы Саидахмад эм Алим,
нагашакалары, энедери, уйкен-атасы Динислам,
атасы эм анасы, кишкей тетеси Кадрия, бебеси Рамиз.

разрешенного использования - для ведения личного подсобного хозяйства;

- лот № 8 общей площадью 1200 кв.м. в с.Карагас по улице Западная № 3, с кадастровым номером 05:03:030010:755 Вид разрешенного использования - для ведения личного подсобного хозяйства;

- лот № 9 общей площадью 1200 кв.м. в с.Карагас по улице Западная № 4, с кадастровым номером 05:03:030010:762 Вид разрешенного использования - для ведения личного подсобного хозяйства;

Дата начала приема заявок на участие в аукционе: заявки на участие в аукционе принимаются в течение 30 дней со дня опубликования настоящего извещения в СМИ по адресу: 368856 Республика Дагестан Ногайский район с.Карагас ул. Воинской славы, 7 (здание администрации сельского поселения) по рабочим дням с 8.00 до 17.00 по московскому времени.

Аукцион состоится на 31 день с момента публикации настоящего извещения (если 31 день выходной, то в следующий рабочий день) по адресу: 368856 Республика Дагестан Ногайский район с. Карагас ул. Воинской славы, 7 (здание администрации сельского поселения) в 10 часов по московскому времени.

«ШОЫЛ ТАВЫСЫ»
(ГОЛОС СТЕПИ)

ТОКТАСТЫРУВШЫ:
Дагестан Республикасынынъ Баспа эм информация министрствосы.
Бас редактор
КОЖАЕВА Э.Ю.

Дагестан Республикасы бойынша Байланьс информациялык технологиялар эм коьлем коммуникациялар тармагында тергев салув бойынша Федераллык служба управленисинде регистрацияланган.

Регистрациялык номери ПИ №ТУ 05-00359 (12 декабрь 2016 й.)

Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтаслары редакциядыкы ман келиспексе боладылар. Авторлар язылмалары уьшин яваплылар. ДР-нынъ Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети.

Баспалавга кол басылув заманы – 17 саватте. Баспалавга кол басылган – 16 саватте.

Адрес редакции и издателя:
368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
Газета «Голос степи».
Электронный адрес: sholtavisi@mail.ru

Официальный сайт газеты (www.golos-stepi.ru)

Телефоны:
Общий отдел – 21-4-71
Индекс – 51365

Газета выходит 52 раза в году.
Тираж – 3000 экз.
Цена – 5 рублей.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.

Газета отпечатана в типографии ГАУ РД «ИД «Дагестан» по адресу:
367018, ДР, г.Махачкала, Проспект Петра 1, 61.